prijs los nummer € 3,95

voorjaar 2009

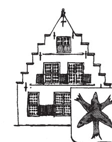
‘DE KLINK’

kwartaaluitgave van

GENOOTSCHAP ‘OUD ZANDVOORT’

29e jaargang, nummer 114
'De Klink'
Kwartaaluitgave van
GENOOTSCHAP 'OUD ZANDVOORT'

DE HERINRICHTING VAN ONS 'ZANDVOORTS MUSEUM'

Als oud-voorzitter van het genootschap "Oud Zandvoort" ben ik nog steeds nauw betrokken bij de historie van ons dorp. Mij is gevraagd ditmaal het voorwoord te schrijven, met als onderwerp de herinrichting van ons "Zandvoorts Museum".

Ook ik was geschrokken van de berichtgeving in de kranten over deze herinrichting en dacht: "Het zal toch niet waar zijn! Zonder enige vorm van overleg worden de geschonken of in bruikleen gegeven voorwerpen weggedaan?"

Eindelijk opende het Zandvoorts Museum op 14 februari haar deuren. Aangekomen op het Gasthuisplein vielen mij onmiddellijk de strandrekken met hedendaagse kunst op, die in de voormalige stijlkamers staan opgesteld en die door het raam te zien zijn. Mijn eerste gedachte was: "Hier zit ik niet op te wachten!"
Ik ging toch naar binnen en volgde de tijdslijn over de historie van ons dorp. Gelukkig, een stuk geschiedenis op een frisse, maar wel summiere manier tentoongesteld. Bij goed verder kijken blijkt er toch belangrijke historie van ons dorp in de tijdlijn te ontbreken. Er staat weinig informatie op de tekstbordjes en het staat allemaal te veel op elkaar. Ik keek in de "nieuwe" stijlkamer: wat leuk, maar erg klein en men kan nu overal aankomen.
In de twee grote zalen staan de "strandrekken" met de schilderijen van de lopende tentoonstelling. Dat viel mij erg tegen, ik vind het eerlijk gezegd afschuwelijk!
Ik ging ook even zitten in het voormalig winkeltje van Emmy van Vrijberghe de Coningh. Daar staat nu een tafel met daarop computers en wat jutterspullen en dat vind ik jammer.

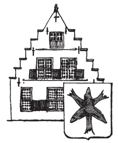

Een echte misser is dat er vooraf geen overleg is geweest met de cultuurhistorische verenigingen van ons dorp, zoals de Babbelwagen, de Wurf, de Bomschuitclub en het Genootschap. Zij hadden een perfecte tijdlijn kunnen neerzetten en goede teksten en foto's kunnen aanleveren.

Natuurlijk werd het tijd voor een facelift; dat had mijns inziens al veel eerder moeten gebeuren. Daarom wil ik het genootschap "Oud Zandvoort" een boodschap meegeven: neem het initiatief en ga met een positieve instelling met alle lokale betrokkenen op het gebied van cultuur en historie en de museumbeheerder om de tafel zitten en kom tot een goed plan, waar wij allemaal wat aan hebben. En bespreek hoe we verder kunnen gaan met elkaar.

Neem als voorbeeld het Katwijks Museum met zijn geweldige tentoonstellingen, waar zelfs lezingen over de geschiedenis worden gegeven.
Kijk, dat moet toch ook in Zandvoort mogelijk zijn!

Christien Kemp-van der Mije

Algemene Ledenvergadering van VRIJDAG 8 MEI 2009

IN STRANDPAVILJOEN 10
aanvang vergadering 20.00 uur

AGENDA

1. Opening
2. Ingekomen stukken
3. Verslag Algemene Ledenvergadering van 16 mei 2008 *
4. Jaarverslag van de secretaris *
5. Jaarverslag van de penningmeester *
6. Verslag van de kascontrolecommissie + verkiezing nieuw lid *
7. Behandeling begroting *
8. Bestuursverkiezing (zie toelichting)
9. Algemene berichtgeving
10. Rondvraag
11. Sluiting

** Stukken ter vergadering verkrijgbaar.*

Toelichting bij agendapunt 6.
Aftredend is de heer C.R. Simons. Reservelid C.W.J. Heemskerk zal de vacature opvullen. Vacant is de positie van reservelid.

Toelichting bij agendapunt 8.
Aftredend zijn de heren M. Crabbendam, C. Draijer en M. Kiefer; allen zijn herkiesbaar. Het bestuur stelt tevens voor de heer G. Wilmink als opvolger van de onlangs overleden heer Chr. Wagenaar te benoemen. Bij gebrek aan tegenkandidaten (deze zouden zich uiterlijk 48 uur voor aanvang van de vergadering bij het secretariaat moeten hebben aangemeld) stelt het bestuur voor hen (opnieuw) te benoemen.

Streven is een KORTE Algemene Ledenvergadering te houden met daarna de VERTONING VAN EEN FILM.

VANAF DE VLOEDLIJN GEZIEN

De locatie waar het GOZ dit jaar haar Algemene Ledenvergadering houdt, strandtent 10, zag er in de twintiger jaren op een zonnige namiddag zo uit.
Met op de achtergrond, links van de huidige Rotonde (toen nog de Strandweg), het op de zeereep gelegen Hotel d'Orange en Hotel Driehuizen.
Op het strand ter hoogte van de huidige strandtent 10 stond Lunchroom Termes, met direct daarachter de politiepost. Links daarvan ziet u een vrachtauto staan.
Er lopen twee jongens keurig in korte broek, compleet met stropdas. De heren achter de accordeonisten en mondharmonicaspeler dragen een driedelig pak en hoed en de dames zijn in het algemeen in het lang gekleed. De band poseert fier en geduldig voor de fotograaf.

BIJ DE VOORPLAAT

Het Tolhuis, gelegen op de hoek van de Zandvoortselaan en de Tolweg. Als in 1826 een begin wordt gemaakt met de aanleg van de klinkerweg van Aerdenhout naar Zandvoort heeft de gemeente gelden nodig voor aanleg en onderhoud. Al het inkomend verkeer, dus ook koeien en varkens die 'te voet' over de Zandvoortse straatweg werden aangevoerd, was tolplichtig. Bij het toenemend verkeer verkregen de automobilisten en fietsers in 1909 vrijdom van tol. Op 1 maart 1917 werden beide tollen (de andere stond in Aerdenhout) opgeheven. In 1918/19 volgde de afbraak van het tolhuis en tolhek.
Bij de komst van de tramverbinding met Haarlem werd de halte op deze hoogte 'De Tolweg' genoemd. Na het verdwijnen van de tram (1957) wordt deze naam nog steeds gebruikt, maar nu voor de verbindingsstraat tussen de Dr. C.A. Gerkestraat en het begin van de Zandvoortselaan. Volgens de maker van de foto Jan Zeegers dateert de opname uit 1900, maar mijns inziens zou deze nog iets ouder kunnen zijn, omdat tramleidingen en/of hoogspanningsmasten niet te ontdekken zijn. Zoals bekend reed de eerste tram naar Zandvoort in 1899.

Peter Bluijs

"HOORT, BURGERS, HOORT!"

Reacties van lezers *door Peter Bluijs*

ZANDVOORT MEEUWEN

Klink nummer 112, pag. 11
"Na het lezen van De Klink houden mijn zuster Carla en ik (*Ria Emous*) altijd een "nabespreking". Meestal zien we wel iets wat niet klopt, zoals deze keer de foto uit 1955 van het voetbalteam. Dit moet toch echt 1959 of later zijn geweest, want de huizen op de achtergrond zijn pas in februari/maart 1959 opgeleverd.
Aan het stukje over de barakken aan de Van Lennepweg willen wij graag toevoegen dat er in de houten loods ook nog jaren het kleuterschooltje van juf Kerkman heeft gezeten.
Het is leuk om zo'n nabespreking te houden, het haalt veel oude herinneringen op".

TUSSEN EB EN VLOED

Klink nummer 112, pag. 13
Rika Paap meldde ons dat bij de bovenste foto de naam Herman van de Veld niet juist is; dit moet René Paap zijn. De onbekende vrouw rechts is Pietje van de Veld, de vrouw van Piet (volgens Rika is haar meisjesnaam Draijer).
Op de onderste foto is het meisje in de witte blouse Miranda Schilpzand.

DE KABELWACHTERS

Klink nummer 113, pag. 11
"In het artikel over de Kabelwachters te Bentveld is meneer nummer 1 niet Jan maar Piet van Dam. Dan is er nog een tweede opname: daarop staat mijn vader".
Anna van Roode.

Ook *Heino Hoekema* mailde ons: "nummer 2 is Haitse Hoekema, toen nog woonachtig aan de Zandvoortselaan in Bentveld en later in het pand Bentveldsweg 1. Aannemer en meubelmaker Haitse Hoekema was mijn opa".

Van *Roel Bijster* ontvingen we de namen bij de volgende nummers: 6 moet zijn Van der Plas, nummer 8 is Kees Seders, nummer 10 Clemens van Rooyen en nummer 11 is niet Jaap maar Jan Erens.

DE SLEEP-IN

Klink 113, pag. 22
Bij de bijzondere posters van de Sleep-in is de bronvermelding vergeten. *Dini Swanink* mailde ons dat de posters indertijd door haar zoon Nico zijn gemaakt. Met de hand, op een zeefdrukje. Het was een oefening voor zijn werk op de grafische school. Ze hebben op diverse plaatsen in het dorp gehangen en nu hebben ze een mooi plekje bij haar op zolder.

NATIONALE ZEEPKISTENRACE

Klink 113, pag. 24 en 25.
Graag vermelden wij alsnog dat de schitterende poster van de Nationale Zeepkisten Races ons geleverd is door *de heer en mevrouw Ruhling* uit Zandvoort.
Wij zijn als Genootschap bijzonder blij met het unieke materiaal dat dorpsbewoners ons regelmatig aanleveren om met onze lezers te

(lees verder op pagina 5)

(vervolg van pagina 3)

"HOORT, BURGERS, HOORT!"

Reacties van lezers *door Peter Bluijs*

delen. Voor *Fred Boom* is aan de foto van de start op pagina 25 een bijzondere herinnering verbonden: hij zit namelijk zelf in de linker zeepkist. De twee begeleiders waren volgens hem leden van de motorclub Zandvoort.

HET RODE KRUIS

Klink 113, pagina 29
Natuurlijk kwamen er reacties op de jubileumfoto van het Rode Kruis. Van één bericht kreeg ik gewoon een kleur. "Meneer Bluijs, leest u uw eigen blad wel…?" vroeg *Jan Kraaienoord*.
De foto, inclusief namen, staat in Klink nummer 83, 2001 op pagina 20 en 21. Excuses, dat was mij even ontschoten. Allen die gereageerd hebben, hartelijk dank.

ZANDVOORTS MUSEUM

GOZ-avond, februari 2009
Van *de heer H. Th. Gerke* kregen we begin maart een reactie op de inleiding van onze voorzitter tijdens de GOZ-avond. Volgens Ger Cense zou Zandvoort nog slechts een museum in plaats van een Zandvoorts Museum hebben, omdat alle historie er uit verdwenen zou zijn.
"Niets is echter minder waar. Enkele voorwerpen zijn omgeruild met stukken uit het depot, hetgeen niet ongebruikelijk is bij musea. Voorts is een tijdlijn ingebouwd waardoor een veel rustiger en overzichtelijker geheel is ontstaan."
De heer Gerke raadt eenieder aan om zichzelf een mening te vormen door een bezoek te brengen aan het Zandvoorts Museum.

FOTO ONBEKEND KIND

Op een rommelmarkt in Zandvoort lag afgelopen jaar deze foto. Voor ons leuk, maar voor degene die weet wie dit meisje was nog veel leuker. En die mag de foto dan ook op komen halen bij *mevrouw B.M. Voolstra*, telefoon 023-571 62 62.

OPEN GOZ-DAG

In het najaar zal weer de jaarlijkse, drukbezochte open GOZ-dag gehouden worden in gebouw De Krocht. Tal van verenigingen die de geschiedenis van Zandvoort een warm hart toedragen zullen aanwezig zijn. Een mooie gelegenheid om oud foto-, dia- of filmmateriaal, trouwboekjes en andere (familie)documenten over ons dorp mee te nemen, zodat het genootschap dit ter plaatse kan inscannen.
Dus noteer alvast in uw agenda: **zaterdag 17 oktober.**

INBINDEN "DE KLINK" 2006 – 2008

Het is weer mogelijk om uw jaargangen van "De Klink" tegen een aantrekkelijke prijs vakkundig te laten inbinden door de firma Alblas. De kosten zijn € 19,75 inclusief een mooie band.
Omdat u de afgelopen jaren regelmatig een extra dikke Klink hebt ontvangen en er op iedere omslag een andere kleurenfoto staat, is om inbindtechnische redenen gekozen voor drie jaargangen in één band. De dikte van het boekwerk zal dan ongeveer gelijk zijn aan die van vorige perioden: ca. 550 pagina's. Ontbrekende nummers zijn beperkt bij te bestellen à € 3,- per nummer.
Wilt u van de inbindservice gebruik maken stuurt u dan een briefkaart met uw adres en telefoonnummer of een mail met uw contactgegevens naar:
Anne-Miek Kol,
Gasthuisstraat 1, 2042 JP Zandvoort
of mail kol@casema.nl

TOE AAN EEN ONDERHOUDENDE, LEERZAME EN SOCIALE BEZIGHEID?

Voor het Genootschap “Oud Zandvoort” zoeken wij kandidaat-bestuursleden (of gewone leden) die de komende jaren een actieve rol in onze vereniging willen spelen.
Bent u geïnteresseerd in de geschiedenis van Zandvoort, denkt u een bijdrage te kunnen leveren aan het uitdragen hiervan en wilt u deze ideeën graag omzetten in concrete acties? En wilt u daarnaast graag meedenken over het beleid van onze vereniging voor de komende jaren?

Laat het ons weten en reageer!
Wij vergaderen een keer per maand op de donderdagavond van 20.00 tot ca. 22.00 uur. Daarnaast gaan wij ervan uit dat bestuursleden een actieve bijdrage leveren aan de verschillende te organiseren themadagen c.q. activiteiten.
Het tijdsbeslag van de bestuursfunctie bedraagt gemiddeld 1 à 2 uur per week, met pieken en dalen.
Belangstellenden kunnen contact opnemen met Arie Koper via info@oudzandvoort.nl

Souvenirs van toen (3)

het strand

Dit keer ziet u een aantal voorwerpen met als centraal thema het strand, dat vaak gekozen werd voor toeristische artikelen in het begin van de vorige eeuw.

Dit zilveren lepeltje is met de hand vervaardigd door J.G.J. van Niekerk (1901 - 1943).

De sierlijke broche is van parelmoer en 3 cm groot.

(lees verder op pagina 9)

Het Genootschap 'Oud Zandvoort' heeft een serie van 6 fraaie mokken laten maken. De mokken zijn voorzien van oud-Zandvoortse afbeeldingen: het Circustheater, de blauwe tram, het Gasthuis, de redboot, de Gasthuisstraat en de oude watertoren.

De mokken kosten € 9,95 per stuk.
Bij aankoop van de serie van 6 stuks wordt de prijs voor leden van het GOZ € 8,95 per mok.

Niet-leden kunnen de bekers ook aanschaffen bij Bruna Balkenende aan de Grote Krocht of bij het Zandvoorts Museum.

Voor bestellingen:
de penningmeester,
de heer M. Crabbendam
(023-5712514) of
de secretaris,
de heer A. Koper
(023-5718441).

Op **zondagmiddag 10 mei** 2009,
vanaf 14.30 uur in gebouw **"De Krocht"** speelt
Trio Johan Clement samen met zijn gasten weer de sterren van de hemel.

(vervolg van pagina 7)

Souvenirs van toen (3)

het strand

In het bakje van de lepel een handgeschilderde afbeelding van een vrouw in Zandvoortse klederdracht uit ongeveer 1900.

Een verguld lepeltje met strandgezicht. Het is gemaakt van messing en te dateren rond 1915.

Het visje is een zout- en mosterdstel, dat destijds in vele variaties werd aangeboden. De bekers spreken voor zich.

Ik ben nog altijd op zoek naar nieuwe voorwerpen, dus mocht u iets weten...

Arie Koper

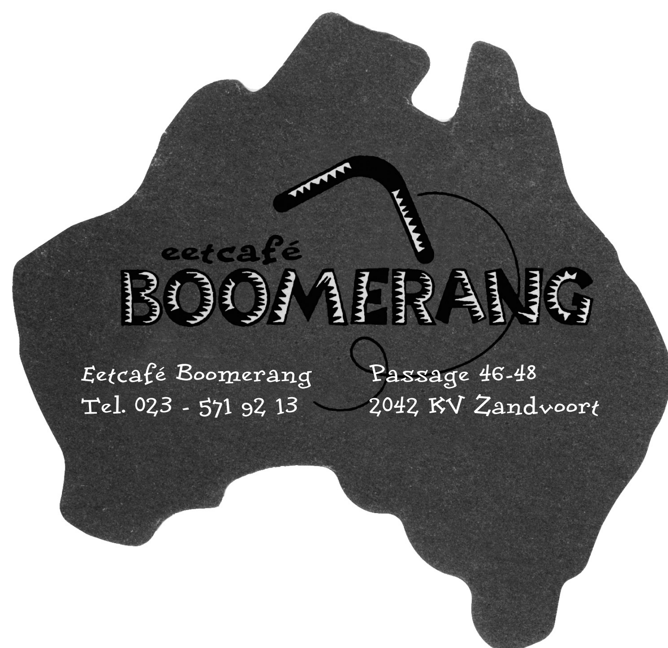

eetcafé
BOOMERANG
Eetcafé Boomerang
Tel. 023 - 571 92 13
Passage 46-48
2042 KV Zandvoort

bruna

KLAARRRRRR.......OVER!

In het schooljaar 1954/55 waren deze zesdeklassertjes van de Mariaschool klaar-over op de kruispunten van de Hogeweg met de Brederodestraat, Dr. Gerkestraat en bij de oversteekplaats van gebouw De Krocht naar Huize "Sterre der Zee". Dat gebeurde beurtelings per week met de andere scholen. Een keer in de maand moesten de verkeersbrigadiertjes paraat zijn. Vanaf een kwartier voor schooltijd stonden zij klaar bij de zebrapaden. Vaak stond er 's morgens een agent bij gebouw De Krocht om een oogje in het zeil te houden. Het luiden van de bel, die hing bij de ingang van de Mariaschool, was het sein dat de lessen begonnen en dat de dienst er op zat. Na afloop van de lessen stonden de klaar-overs wederom paraat, maar dan natuurlijk tot een kwartier na schooltijd.
Aan het eind van het schooljaar kregen zij uit handen van de politie een beloning voor het nuttige werk. (Niemand weet meer wat, maar het kan zomaar een ijsje zijn geweest.)

Op zekere dag moest de groep even snel naar de groentezaak van Failé rennen waar een foto met en zonder zuidwester gemaakt werd door moeder Failé. Daarna weer rap terug naar school.

Niet veel later namen de knipperbollen het werk van de verkeersbrigadiertjes over en kwam er een eind aan deze leerzame dienstverlening.

Coby ter Heijden-Failé

Achter, van links naar rechts: Coby Failé, Jannie Smid, Mirjam Vossen. Voor: Els van der Storm en Herta Bluijs.

50e naamdag
THALASSA
Strandpaviljoen 18

Strand, zee & vis in het hart

Toen ik afgelopen zomer bij toeval van Huig en Anita Molenaar vernam dat hun strandtent "Thalassa" in 2009 haar 50e naamdag zou vieren, waren we het snel eens. Dat zou een prachtig onderwerp voor de lezers van "De Klink" zijn!
Het strandleven van destijds was immers totaal anders dan dat van nu, niet alleen voor de gasten maar zeker ook voor de exploitanten. En dat de Molenaars al een handvol generaties producten uit de zilte zee aan de man brengen, maakt het verhaal ter gelegenheid van het jubileum nog interessanter.
En zo wordt de geschiedenis van Thalassa als vanzelf verweven met die van de familie Molenaar.

Een gouden jubileum is natuurlijk een mooie aanleiding om eens terug te kijken, in dit geval op de exploitatie van een strandtent rond 1959. Via Huig Molenaar kwam "De Klink" in contact met iemand, die graag herinneringen wilde ophalen aan die tijd. Aan hoe het was en hoe het begon. Op zijn verzoek noemen we hem "de veteraan".

De eerste kennismaking van 'de veteraan' met Zandvoort is wanneer hij het dorp na de bevrijdingsfeesten binnentrekt. Zijn eerste legering is de Corodex, waar wordt geslapen op de betonnen vloer zodat later gebouw De Schelp al een hele verbetering is. Na een buitenlandse tewerkstelling belandt hij in 1959 wederom in Zandvoort. Strandpaviljoen 18 staat dan te koop. Mevrouw A.C. de Vries (boekhouder en werkzaam bij boekhandel Verloop aan de Grote Krocht, daar waar nu groenteman Daniël zijn winkel heeft) en mevrouw W.H. Lannoye-Paap kopen de eenvoudige strandtent van "mooie Marietje".

De locatie is ideaal: in het verlengde van het eindpunt van de spoorlijn Maastricht - Amsterdam - Zandvoort aan Zee en direct onder het in aanbouw zijnde Bouwes Palace-complex.

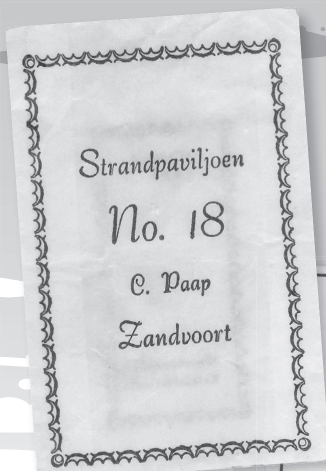

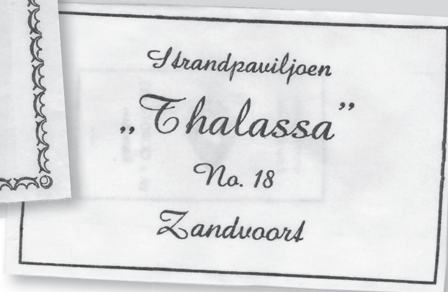
"Mooie Marietje", 1915.
Maria Keur wordt op 16 januari 1897 in de Noordbuurt te Zandvoort geboren. Zij trouwt met de visser Cornelis Paap (Cees "Dirkom") geboren op 31 mei 1893, ook in de Noordbuurt. Het kerkelijk huwelijk vindt plaats op 11 februari 1915.
Op deze potretfoto is Maria 18 jaar en zij wordt het mooiste meisje van Zandvoort genoemd. In de volksmond heet zij dan ook "mooie Marietje".
Van 1920 tot en met 1959 is zij eigenaresse van strandtent 18.

THALASSA
'De veteraan' heeft een fascinatie voor de naam Thalassa, de godin van de zee in de Griekse mythologie. Ze is een van de Griekse oergoden, bekend als de moeder van alle leven in zee.

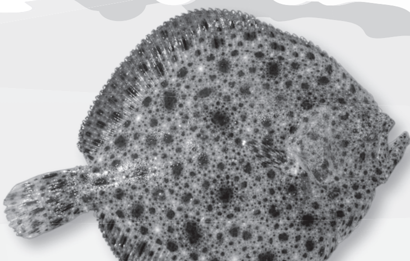
'Waar vind je zoveel onschatbare schoonheid, inspiratie en prachtige vergezichten als bij de zee', vraagt hij zich regelmatig af 'en dit alles is voor eenieder om niet toegankelijk'. Zij staat voor hem ook voor ongebonden en eeuwig vrij.

Jan "Bonnie' Molenaar in zijn element.
Met recht kan hier gesproken worden van een strandtent.
Jan Bonnie (1880 - 1962) was gehuwd met Anna Keur en ze woonden in de Pakveldstraat.
Het assortiment bestond uit kogelpoetjes (flesjes bier en limonade), pinda's, koeken en Victoria cakejes. En voor de liefhebbers van wat hartigs: zure bommen.
De opname is uit ca. 1915.
De ouders van Jan 'Bonnie', Arendje en Floor, zijn vereeuwigd in brons en staan voor het Zandvoorts Museum.

Hij refereert aan het boek Thalassa van Jan de Hartog, geschreven in 1951, dat boordevol kleurrijke beschrijvingen staat van het leven onder de zeespiegel.

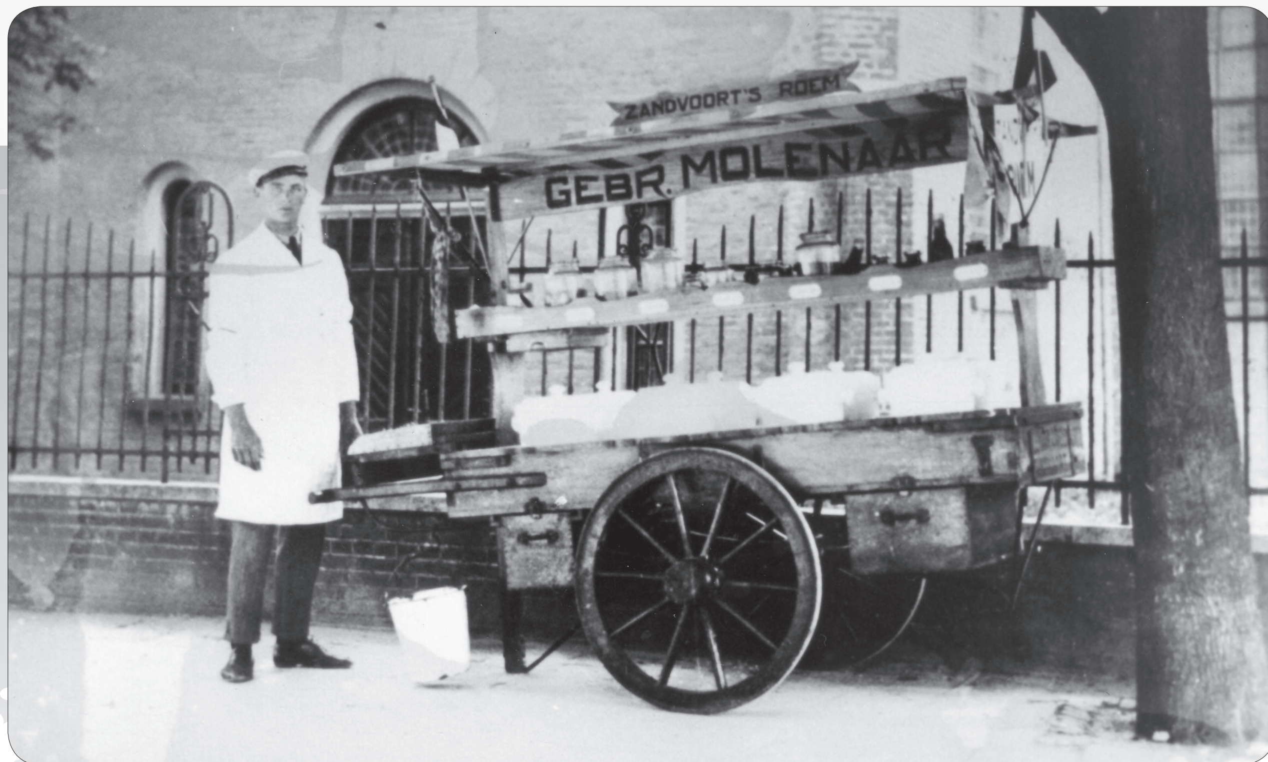
HET SEIZOEN

Terug naar 1959. Vrijwel iedereen in Zandvoort verhuurde. Overal hing achter het raam het bordje "Zimmer mit Frühstück". De huurders waren hoofdzakelijk Duitsers en Amsterdammers. De laatsten bleven vaak een maand of langer en dan gingen veel vaders met de blauwe tram dagelijks op en neer naar Amsterdam om te werken. De verhuurders (of hun kinderen) sliepen dan op zolder, in het zomerhuisje of in de schuur.

HET STRANDLEVEN

Een strandstoel kon je per week, maand of zelfs voor het hele seizoen huren. Voordeel van zo'n kaart was dat je altijd verzekerd was van een stoel. Ja, zelfs bij topdrukte hield de stoelenman er één voor je achter. En als je na één uur aankwam, kocht je een (knip) kaart voor een halve dag. De controle van de gemeente op vergunningen en de verkoop van stoelenkaarten was streng. De naam Joop Spanbergen moet in dit verband met terugwerkende kracht nog een schrikeffect hebben.

De menukaart was eenvoudig: een uitsmijter, een kop soep en natuurlijk een broodje ham of kaas. Geen wonder met slechts een tweepits gasstelletje tot je beschikking.
De strandtent was nog niet aangesloten op het elektriciteitsnet en een koelkast of vriezer ontbrak. Wel kon je een gekoeld flesje limonade

Floor Molenaar met zijn haringkar voor de Hervormde Kerk, begin dertiger jaren. Op de handkar lag een plank met ronde gaten waarin de 'boterpotten' pasten. Onder de afdekplaat lag ijs om het geheel te koelen. In de potten zat haring, augurk, rolmops en zure haring. De inhoud van de glazen potten bestond uit zure uien, plakken zure leverworst, panharing, gele en groene komkommer en zogenaamde hondepikkies (dat waren kleine harde leverworstjes). In de emaillen emmer werd het restafval van de haring geschoven.

zoals Joy en Hero Perl kopen. In het hoogseizoen kwam namelijk iedere ochtend de ijswagen langs. Als die toeterde ging je met de kruiwagen omhoog en laadde je er, afhankelijk van de te verwachten drukte, een aantal staven ijs in. Weer beneden gekomen werden die in de ijskast gelegd met de flesjes bier en limonade eromheen. De ijsfabriek was gevestigd in de Cornelis Slegersstraat. De dranken werden geleverd door o.a. Joop 'de Krul' van de firma Baggerman.
Kaas, broodbeleg en melkproducten kwamen van de firma Warmerdam en broodjes van bakker Keur.
Het verzorgen van de badgasten op het strand was zwaar werk. Er werd tot aan de waterkant bediend, soms wel met zes meisjes tegelijk. Met het houten bijzettafeltje hangend aan de arm en het plateau met de bestelling op de andere hand, sjokten ze door het rulle, warme zand, zelfs helemaal tot aan de vloedlijn. Koffie en thee werden nog keurig in een porseleinen potje met kannetje room gepresenteerd. En dat allemaal voor 55 centen. Het gepachte deel van het strand, waar de ca. 80 rieten een- en tweepersoonskorven

Kees Molenaar aan het werk ter hoogte van de Mandemakerssteeg. Op de achtergrond restaurant Driehuizen, gelegen aan de kop van de Kerkstraat.

Kees Molenaar, broer van Huig Molenaar senior. Kees overleed op 38-jarige leeftijd in 1949, een week voor de geboorte van Huig. Wanneer er een haring werd verkocht, knielde de visboer en fileerde de haring op het plankje op zijn knie.

en ligstoelen mochten staan, was afgebakend met een ijzeren paal. De ambulante handel ventte langs de vloedlijn zijn waar uit. Een van hen was Ben Ruckert; hij liep met een juk op de schouders, waaraan twee manden vol vers fruit.
Elke dag van de week had zo zijn eigen, vaste publiek: zo had je de bont- en juwelenhandelaren en mensen uit de horeca; op maandag waren het de kapstertjes en op woensdag de meisjes van plezier. Deze dames lieten de stoelenman duidelijk weten, dat zij die dag niet gehinderd wilden worden door opdringerig manvolk. Omdat de stoelenman wist dat hem een dikke tip wachtte, hield hij een extra oogje in het zeil op het zonneterras.

Een belangrijk deel van de nering bestond uit de verkoop van strandspeelgoed, zoals emmertjes en schepjes, vormpjes, schepnetten, windmolentjes, ballen, maar ook ansichtkaarten en souvenirs. Volgens 'de veteraan' was er niets dat beter verkocht werd dan dit speelgoed. 'Kleine kinderen raken nogal eens wat kwijt, snap je'.

Het strandleven liep dagelijks zo rond de klok van zes ten einde. Dan ging eenieder naar huis voor het avondeten. De strandpachter maakte vervolgens zijn stuk strand schoon, het afval ging in een kuil "en dan gewoon de fik erin". Dat was een goede en snelle oplossing, die nu niet meer denkbaar is.

Een winderige stranddag en de zee in volle glorie. De korven bieden bescherming tegen de wind en het stuivende zand (1965).

Tijdens het seizoen sliep er altijd iemand in de strandtent; dit tevens om te voorkomen dat 's nachts na het sluiten van Oberbayern onverlaten hun roes kwamen uitslapen in de strandstoelen (en deze zouden bevuilen).

In het voorseizoen kon het behoorlijk spoken aan zee, ook onverwacht. Dan bonkte jutter Dorsman 's nachts op je tent en riep 'Hoog water, je stoelen!'

GEEN RIOLERING

De strandtent Thalassa (van paviljoen was nog geen sprake) was indertijd nog niet aangesloten op de riolering. Gebruikelijk was dat er aan het begin van het seizoen een heel

Huig (Sr) en Rietje Molenaar met hun bakfiets op het strand. De door de gemeente vastgestelde(!) prijs voor een haring was 17 cent. Huig dacht daar duidelijk anders over, wat hem op een berisping van de gemeente kwam te staan. De foto is genomen in 1951. Het bordje 'Eet Molenaars haring, Westerstr. 8, Zandvoort' hangt nu boven de uitgang van Thalassa.
Links staat Jan de Groot ('de Egmonder') die met zijn sloep pleziervaarten maakte met 'tante' Neel. Als zij door het water naar de boot waadde, rolde ze haar rok omhoog en stak deze in de pijpen van haar onderbroek.

De nog eenvoudige **strandtent nummer 18**, begin vijftiger jaren. De afmetingen van de strandtent zijn te herleiden uit de breedte van de schotten; die met glas zijn 1 meter breed.

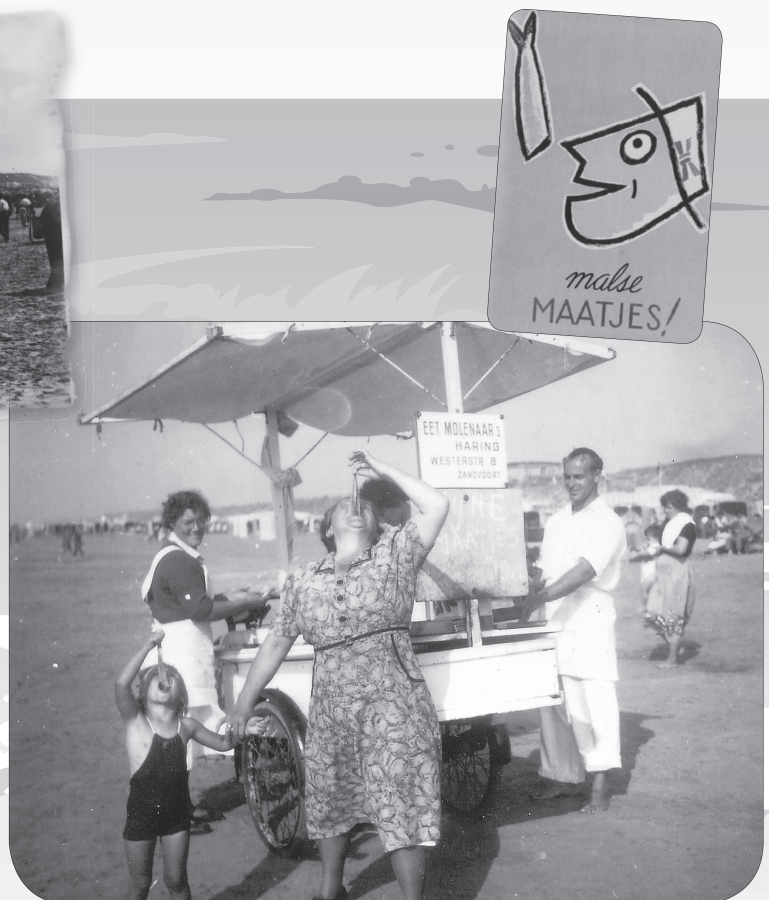
diepe put werd gegraven, waar de toiletten op uitkwamen. Bij een absolute topstranddag was er echter na sluitingstijd werk aan de winkel. Dan moest er een extra gat gespit worden, waar het overtollige met behulp van een kruiwagen in gedeponeerd en vervolgens goed met zand afgedekt werd. Een smerige klus, maar dat hoorde nu eenmaal bij het exploiteren van een strandtent destijds. Het gebruik van de w.c. kostte overigens een dubbeltje.

EIND EN BEGIN VAN HET SEIZOEN

Thalassa beschikte een halve eeuw geleden over ruim tachtig een- of tweepersoons rieten korven. Aan het eind van het badseizoen werd de tent door de firma Timmer afgebroken om vervolgens te worden opgeslagen. Dat was in die tijd niet zo eenvoudig, omdat opslagruimte schaars was. Die moest tot in de bollenschuren bij Lisse worden gezocht. Thalassa had het geluk dat zij het spul in het dorp kwijt kon.
Zo rond half september werden de korven, met het nodige zand nog tussen het riet, opgeborgen op de onbeschoten, winderige zolder van de Karel Doormanschool. Met een touw werden ze stuk voor stuk omhoog gehesen. In de winter werden ze gerepareerd door mandenmaker Jaap Schuiten.
Bij bakker Keur in de Diaconiehuisstraat werden in een ruimte achter

Strandgezicht ca. 1950.

Twee **zilte haringen** glijden naar binnen.

de zaak de ligstoelen opgeslagen en de inventaris verhuisde ‘s winters naar de opslag van Irma Bisenberger. De strandpachters konden in de winter niet op hun lauweren rusten, maar moesten zorgen dat er ook dan brood op de plank kwam. De een werkte in de kolen, de ander in de bouw, op de suikerfabriek te Halfweg of in de horeca in het dorp.

OPSLAGRUIMTE

In Zandvoort was zoals gezegd een nijpend gebrek aan opslagruimte. De strandpachters dienden begin zestiger jaren bij de gemeente een verzoek in voor de bouw van 14 loodsen aan de latere Kamerlingh Onnesstraat. Natuurlijk gaf dat een hele administratieve rompslomp, maar mede door de inzet van een vaste klant met invloed, de VVD-politica mevrouw Wijsmuller, kwam er vaart in de procedure. Omdat de aannemer niet ruim bij kas zat, moest steeds een deel van de bouw vooruit betaald worden. Dus aanbetaling vóór grondegalisatie, volgende betaling vóór aanleg fundering enz. Een ander probleem was dat de grond dicht bij de weg duurder was dan de verder gelegen kavels. Om de aantrekkelijke plekken eerlijk te verdelen werden er lootjes getrokken voor de toewijzing.
De loodsen waren zo ruim opgezet (20 x 10 x 5 meter) dat de strandpachters een extra centje konden

Neef Jan “van Floor” Molenaar met de oersterke **pony Sjonnie** voor de haringkar. De tekst op het zeil spreekt voor zich. Jan had een viswinkel op het Da Costaplein. Een vader probeert een mooi kiekje te maken van moeder en dochter én pony.

Op deze drukke stranddag in 1964 staan **Huig Jansz. Molenaar en zijn vrouw Rietje Lammers** (de ouders van Huig) met dochter Marianne haring schoon te maken. Dat er veel klandizie is, is af te leiden uit het feit dat er aan beide zijden van de kraam verkocht wordt. Op een stillere dag zit er aan de windkant een zeiltje. Voor de kar staat pony Tommy. Jaap Loos heeft de haringkar gebouwd. Achterop is een opstapje; wanneer Huig naar een andere plek op het strand rijdt, kan Rietje daar even op gaan staan.
Tekst op het bord: **Altijd weer voor een malse haring**.

verdienen door de verhuur van de restruimten ten behoeve van de opslag van strandhuisjes. Die gingen er weliswaar het eerst in en het laatst weer uit. Tussentijds opknappen was er dus niet bij.

Vanaf half maart werd alles weer opgebouwd. De firma Loos egaliseerde met een bulldozer het strand (betaling handje contantje) en via de berijdbare strandafgang Noord werd het materiaal door de gebroeders Vosse op een oude legertruck aangevoerd.
Hans en Bob Gansner zorgden ervoor dat water en gas weer veilig werden aangesloten.

Opa en oma Paap en kleindochter Yvonne Lannoye waren ieder een hardwerkende steun en toeverlaat tijdens de exploitatie van Thalassa.

VERVOLG
In 1971 verkochten de dames De Vries en Lannoye-Paap de zaak.
Latere eigenaren zijn Fred Brand en Piet Goossens (ruim 25 jaar lang). Per 2004 zijn dit Huig en Anita Molenaar, die sindsdien druk bezig zijn om het bedrijf, samen met alweer de volgende generatie, verder uit te bouwen.

Peter Bluijs

Huig en Rie Molenaar en hun witte Lippizaner met op de achtergrond Hotel Bouwes. De pony had een eigen wil: als Huig op de kar ging zitten om verder te rijden, vertikte hij dat. Het beestje kwam alleen in beweging als zijn baas naast hem liep (1968).

Huig Molenaar, geboren op 8 oktober 1949 te Zandvoort, heeft al vanaf zijn jeugd met strand, zee en vis te maken. Niet zo verwonderlijk, want hij is al de vijfde generatie Molenaar die 'in de vis zit'.

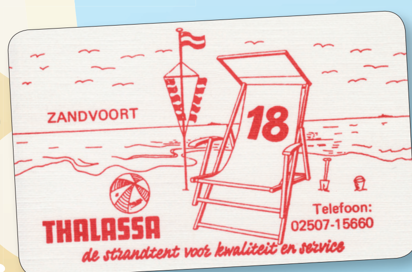
Een langdurige opleiding was aan Huig niet besteed, dus haalde zijn vader hem van school en gaf hem twee wijze levenslessen mee: wat voor werk je ook doet, zorg dat je dat goed doet en kom nooit te laat.

Als 17-jarige had hij zijn eerste baantje bij haringinleggerij T. Vooys te Katwijk. Geld voor een brommer was er niet. Dagelijks fietste hij over het strand heen en weer naar Katwijk en … kwam niet één keer te laat op zijn werk.

Vanaf zijn 18e werkte hij als visverkoper. De familie Molenaar had vergunning voor een rouleerstandplaats en per week stond de haringkar op een andere locatie. Er waren zes standplaatsen in het dorp: de Rotonde (naast het ijstentje van Polak en het waterkraantje), bij het Ezelenpad (strandafgang ter hoogte van hotel Zuiderbad), in de zuid, ter hoogte van strandtent Tony ten Broeke, op het Stationsplein en bij het postkantoor. De standplaats Stationsplein was niet geliefd; daar liep het gewoon niet. Collega's van Huig waren Van Duivenvoorde (Diebertje), Maarten Purre, Piet Keur (de Bok), Ome Floor Molenaar en Huig Molenaar sr.

Na de fijne kneepjes van het vak geleerd te hebben begon hij een visrestaurant op het Hoogoventerrein in de gemeente Velsen. Na vele succesvolle jaren spoelt hij in 2004 toch weer aan op het Zandvoortse strand en legt – nu samen met zijn familie – zijn ziel en zaligheid in strandpaviljoen "Thalassa", waar binnenkort zelfs het jaar rond van verse vis en zeebanket genoten kan worden.

HET JAARLIJKSE VISFESTIJN

Haring happen bij Thalassa

op zaterdag 13 juni 2009

IEDEREEN IS WELKOM!

Zie tegen die tijd de aankondiging in de Zandvoortse Courant.

Zandvoort op linnen

Trouwe lezers van "Zandvoort op linnen" hebben bij het zien van de prachtige middenplaat in het vorige nummer van De Klink waarschijnlijk gedacht "hier klopt iets niet"! De afbeelding komt niet overeen met het tekstblok onder het schilderij en een deel van het artikel. Dat was een juiste conclusie. Mijn excuses voor het misverstand. PB

Isaack Luttichuys (1616-1673), *Spaziergang nach Sandvoordt (wandeling naar Zandvoort),* 1642, olieverf op paneel, 96 x 162 cm, Ostfriesisches Landesmuseum, Emden.

SPAZIERGANG NACH SANDVOORDT

Er is nog een zeventiende-eeuws schilderij bekend waarop een familie zich al wandelend liet portretteren met Zandvoort in de achtergrond. In 1642 schilderde Isaack Luttichuys op paneel een tot nu toe onbekende familie op het Zandvoortse strand. Het familieportret *Spaziergang nach Sandvoordt* toont een gezin in de duinen, met links op de achtergrond het strand. Karakteristiek op een rij wandelen de ouders met rechts en links ieder een kind in de richting van het dorp, dat door het opschrift op het schilderij eenduidig geïdentificeerd wordt: 'Het ghaet al na t'Sandtvoordt'.
Op de voorgrond staan rechts in beeld de ouders met hun oudste dochter, terwijl de jongste enkele passen voor hen uit loopt. Het lijkt alsof de moeder en de oudste dochter even stil willen blijven staan. De vader is in een elegante tred afgebeeld en wijst met zijn rechterhand naar het in de verte liggende, door een kerk gemarkeerde, dorp Zandvoort. Het vooruitlopende meisje houdt in haar rechterhand een schelp en trekt met haar linker een wagentje voort, waarop door haar gevonden 'tropische' schelpen liggen, die overigens - toen maar ook nu - niet op het Zandvoortse strand te vinden zijn.
In de achtergrond is duidelijk de weg naar het strand (strandweg = voorde) te zien. Voor deze voorde op het strand bevinden zich enkele figuren die zich waarschijnlijk met de visafslag bezighouden. Opvallend zijn de visserstentjes tegen het duin en de houten palen waaraan de netten werden opgehangen om ze te laten drogen. Hoog op het duin staat de vierkante vuurbaak die ook op het andere familieportret is afgebeeld.

Luttichuys bewijst een groot expert in de uitvoering van details te zijn. Heel fijntjes en nauwkeurig zijn de kantwerken, de plooikraag, de schelpen en andere details uitgevoerd. De schilder moet een lange tijd, misschien wel een kwart jaar of langer, aan dit schilderij hebben gewerkt. Vele details zijn zo verfijnd, dat hij deze alleen met behulp van een vergrootglas heeft kunnen maken. Een schilderachtige vrijheid, die de kunstenaar eigen is, ontplooit zich in de landschappelijke weergave van de kust, de duinen, de kleine huizen, de boten in het midden waar enkele figuren naar toe gaan.

Isaack Luttichuys was in Amsterdam een belangrijk en gewaardeerd portret- en stillevenschilder. Hij werd in 1616 in Londen geboren en kreeg zijn opleiding in Amsterdam. Volgens overlevering kreeg hij al in 1638 de opdracht om een schilderij van de moeder van de dichter P.C. Hooft te maken. Veel van zijn werk bevindt zich in privé-bezit en in musea te Basel, Brussel, Mainz, Stockholm en Urbino.

Zandvoort op linnen

Dirck Dircksz. van Santvoort (1609-1680), Otto van Vollenhoven met zijn vrouw Appolonia Boogaert en hun dochter Maria bij het strand van Zandvoort, met op de achtergrond zijn koopvaardijschip 'De Geweldige', 1644, olieverf op doek, 120 x 148 cm, particuliere collectie.

FAMILIE VAN VOLLENHOVEN OP HET ZANDVOORTSE STRAND

Het in de zeventiende eeuw toenemende bezit van land en buitenhuizen heeft in de Hollandse portretkunst zijn sporen nagelaten. Edellieden, patriciërs en rijke kooplui lieten zich met hun familie buiten, tegen de achtergrond van buitenhuis of landgoed, portretteren. De representatieve waarde van het familieportret werd door het afbeelden van een dergelijk statussymbool verhoogd.

Vergelijkbaar hiermee zijn de werken waarin motieven in het landschap verwijzen naar het beroep van de vader en daarmee de bron van het familievermogen. Schepen op de achtergrond duiden er bijvoorbeeld vaak op dat het geld in de koopvaardij of de marine verdiend werd. Zo heeft Otto van Vollenhoven zich met zijn gezin op doek laten vastleggen door de kunstschilder Dirck Dircksz. van Santvoort (1609-1680). Op de achtergrond vaart het koopvaardijschip 'De Geweldige', waarvan Van Vollenhoven kapitein was. De identificatie is gebaseerd op het familiewapen rechtsboven. Het gezin wandelt in de duinen, met het dorp Zandvoort zichtbaar in de achtergrond.

Drs. Anne Marion Cense

In het magazine Ons Amsterdam verscheen in juli 2006 een publicatie over Zandvoort. Dit artikel wil de redactie van De Klink u niet onthouden en we hebben contact gezocht met de schrijver, die ons toestemming tot plaatsing gaf. Waarvoor onze dank. Voor de bijbehorende foto's hebben wij geput uit het rijk voorziene eigen archief.

WE GAAN NAAR ZANDVOORT!

door: Marius van Melle, historicus.

"En thans naar zee! De spoorweg is geopend." In 1881 kreeg Amsterdam een spoorverbinding met Zandvoort. Het vissersdorp werd echter niet direct druk bezocht. Lange tijd bleef het een luxe badplaats waar Duitse vorstenfamilies graag geziene gasten waren. Pas enkele decennia later (vanaf 1899) zou de Blauwe Tram Zandvoort bereikbaar maken voor de gewone stedeling. Met het decente baden vanuit 'badkoetsen' was het toen snel gedaan.

De omvorming van het armetierige vissersdorpje Zandvoort tot een badplaats begon al in 1828, toen het Groot-Badhuis werd geopend. Bezoekers konden voortaan ook gebruik maken van een in datzelfde jaar aangelegde verharde weg door de duinen naar Vogelenzang, waardoor Zandvoort niet langer geïsoleerd lag achter de duinen. Die weg was er gekomen op initiatief van professor David van Lennep en zijn neef Pieter, over wier landgoederen hij werd aangelegd. De badgasten die naar Zandvoort kwamen waren overwegend rijke mensen, die voor hun gezondheid aan de kust wilden verblijven en aanvankelijk waagden zij zich niet in zee. Liever plonsden ze in de beschutte entourage van het badhuis in het zoute en desgewenst warme zeewater. Ook in het bescheidener opgezette hotel van Willem

Wandelaars in de avondzon voor het in juni 1898 geopende Grand Hotel. De duinaanplant is nog vers, het gebouw in onberispelijke staat en er is nog geen bebouwing aan weerszijden van het hotel. De opname is gemaakt tussen de opening en 1906. Vanaf 1906 is het hotel bekend onder de naam Grand Hotel Wüst.

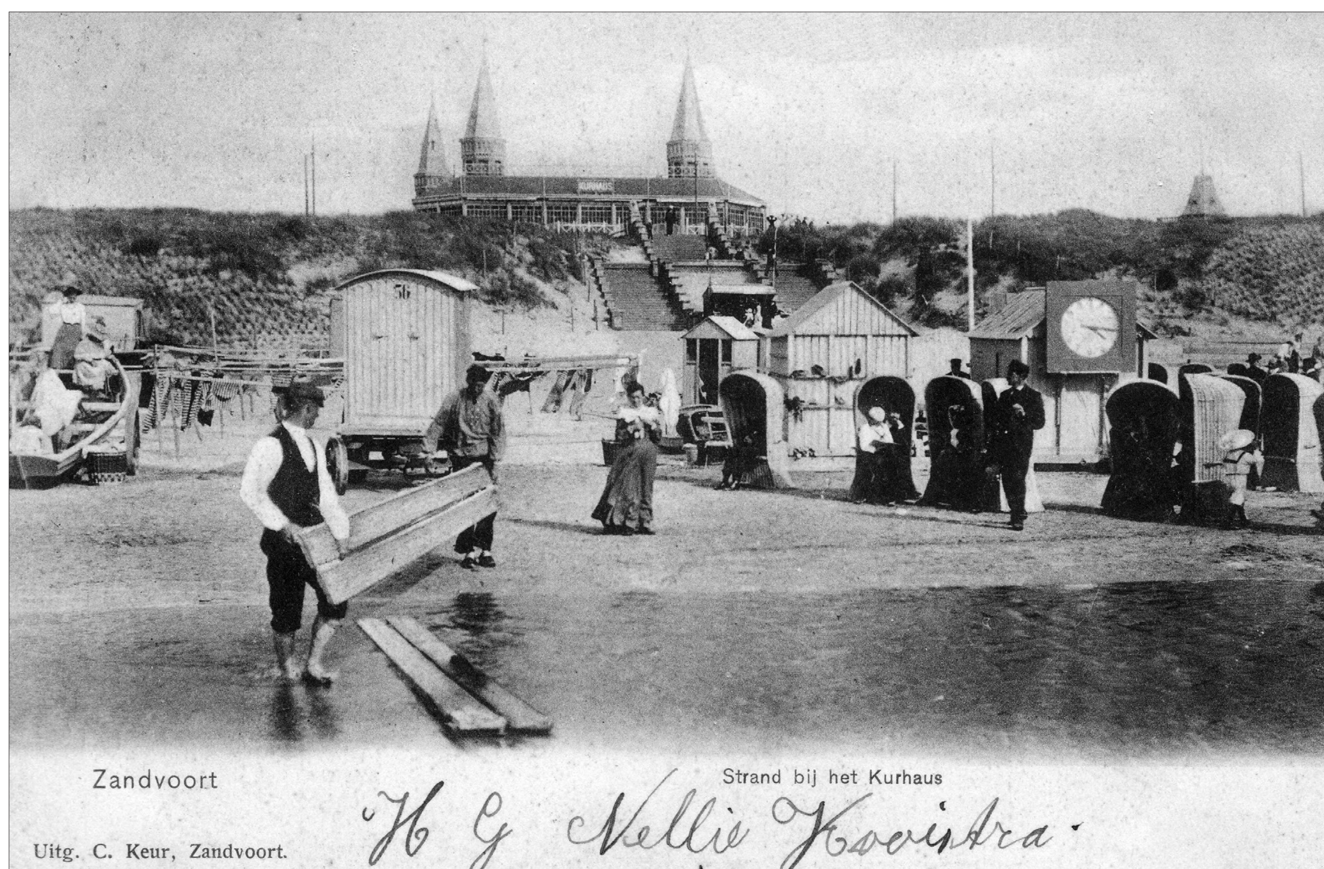
Driehuizen, dat net iets eerder zijn deuren opende dan het Groot-Badhuis, gebeurde dat.

Naarmate de verbinding met Zandvoort werd verbeterd, kwamen er in het dorp steeds meer logeeradressen bij. Toen eenmaal de spoorlijn van Amsterdam naar Haarlem was doorgetrokken naar Rotterdam, kon men op verzoek uitstappen bij de weg naar Zandvoort en daar een diligence nemen. Iets later kwamen er omnibusdiensten vanuit Haarlem.

waar protestantse bleekneusjes op krachten konden komen. Een oudtante van mij is er nog in het interbellum directrice van geweest. Zo'n 20 jaar later zou dit voorbeeld gevolgd worden door een 'vacantiekolonie' voor Amsterdamse kinderen.

BABBELKOETS

In navolging van het strandleven in Scheveningen verschenen er ook in Zandvoort koetsjes op het strand, die de mogelijkheid boden om afgeschermd van mogelijk wellustige onbescheiden blikken vanaf het strand hen konden zien, waagden de baders zich dan tot hun middel in zee. Voor de minder dapperen was er de 'babbelkoets'. Een overdekte wagen met een bank voor ongeveer tien personen, die aan één kant open was. Die werd de branding in gereden met de open zijde naar zee gericht, zodat het gezelschap dan ongestoord kon genieten.
De badkoetsbedrijven werden 'badinrichtingen' genoemd en daarvan waren er in 1880 drie: die van het Groot-Badhuis, van Hotel

Vanaf het Kurhaus daalde men af naar het strand. Links op de foto staat een groot rek waarop badkleding te drogen hangt. Hotelgasten konden voor het baden een badpak huren. Waarschijnlijk dateert de opname van eind 19e eeuw.

Al met al bleef het een flinke reis, die vanuit Amsterdam algauw anderhalf uur in beslag nam. Weinigen konden zich de luxe permitteren.

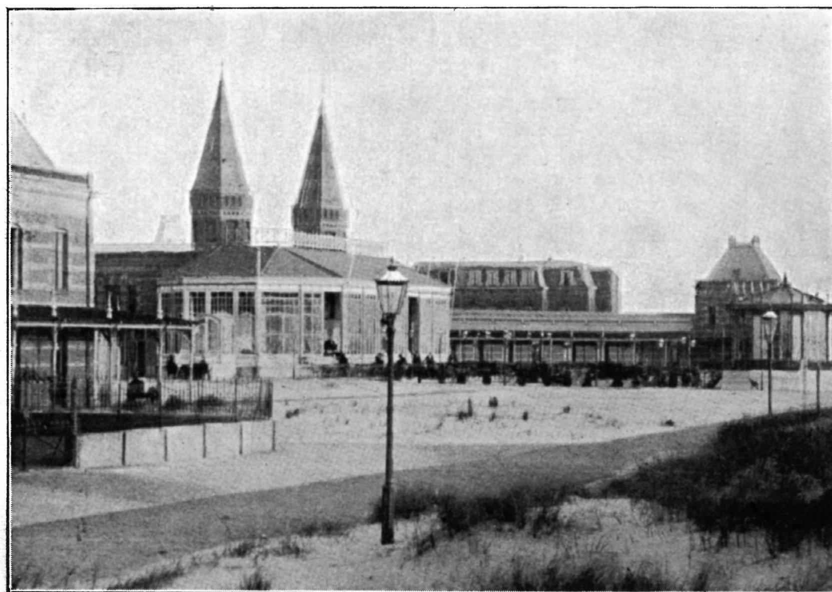
Al kreeg Zandvoort in 1869 wel een Badhuis voor Minvermogenden,

ogen decent te water te gaan. De badkoets werd dan op een zandbank voorbij de branding geparkeerd met de achterkant, meestal voorzien van een luifel, naar zee. Aan de hand van een in Zandvoortse dracht geklede badvrouw en zonder dat

Driehuizen en van het een jaar eerder geopende hotel Kaufmann (later herdoopt in Hotel Wüst).

De plaatselijke bevolking profiteerde natuurlijk geweldig van het badtoerisme. De visserij kwijnde al

jaren, al was het wel een pittoresk gezicht om vanaf het hotelterras te kijken naar het op het strand trekken van de bomschuiten, waarmee op platvis en garnalen werd gevist. Die vis werd van oudsher in Haarlem verkocht en te voet daarheen gebracht door vrouwen met een mand op de rug. Het pad waarover die 'vislopers' blootsvoets door de duinen liepen, bestaat nog steeds en loopt iets ten zuiden van de huidige spoorlijn. Ook de aardappelteelt was op zijn retour, omdat de grondwaterstand daalde door de winning van Amsterdams drinkwater uit de duinen. De Haagse schilder Joseph Israëls heeft het traditionele Zandvoort nog in etsen en schilderijen vastgelegd en na hem ook de Duitse impressionist Max Liebermann. Ze waren zich ervan bewust dat deze aspecten van het kustplaatsje zouden verdwijnen zodra het overspoeld zou worden door badgasten. Met de komst van een spoorverbinding was die ontwikkeling onvermijdelijk geworden.

Het ruime plein voor het Kurhaus. Op 25 februari 1881 legde Rosa Eltzbacher de eerste steen van het hotel. Samen met de Passage en het station vormde het hotel de architectonische spil van het nieuwe Bad Zandvoort. Het gebouw, met aan weerszijden kwartcirkelvormige galerijen met eindpaviljoens, deed tot 1913 dienst.

Vanuit het eerste Zandvoortse station kwamen de reizigers direct, via een monumentale trap, in de Passage (midden). Deze stond in verbinding met het Kurhaus. De ca 100 meter lange Passage met 26 winkels ging sterk achteruit nadat het station in 1910 meer richting dorp was verplaatst. Een grote brand in 1925 vernietigde dit indrukwekkende gebouw. Foto uit 1907.

De initiatiefnemer van de spoorlijn van Haarlem naar Zandvoort was de Bloemendaalse ingenieur Eduard Kuinders. Die was in zee gegaan met de van origine Duitse broers Eltzbacher, die in Amsterdam een filiaal van hun Keulse handelsonderneming hadden gesticht. Op hun beurt legden zij contact met de Duitse broers Sulzbach, bankiers in Frankfurt am Main. De drie Eltzbachers en de drie Sulzbachs legden elk ƒ 99.000 op tafel en Kuinders ƒ 6.000, zodat de NV Haarlem-Zandvoort Spoorwegmaatschappij met een kapitaal van zes ton opgericht kon worden. Vervolgens kochten de initiatiefnemers ruim veertig hectare zeereep ten noorden van het dorp. Daar moest - bij het kopstation 'Zandvoort-Bad' - een nieuw centrum uit het duin worden gestampt om de badplaats op te stuwen in de vaart der volkeren.

ZANDVOORTS KURHAUS

De Rotterdamse architect J.C. van Wijk werd in de arm genomen om de belangrijkste gebouwen te ontwerpen. Hij was uitverkoren omdat hij in zijn woonplaats een Passagegebouw had laten neerzetten. Verrassend was het dus niet dat de Zandvoortse Passage daar sprekend op zou gaan lijken. De toekomstige treinreiziger zou uitstappen in een eenvoudig gehouden, houten station. Dan leidden statige trappen naar de winkelgalerij, die in verbinding stond met een nieuw hotel-restaurant annex concertzaal, het Kurhaus. Ter linkerzijde waren villa's gepland, waarvan de Eltzbachers er een zouden gaan bewonen. Er werd met man en macht gewerkt en zeven maanden nadat de eerste spa de grond in was gegaan voor de spoorwegaanleg, kon de opening van de spoorlijn plaatsvinden.

Op 2 juni 1881 vertrok een feestelijk versierde trein vanaf het Amsterdamse Station-Westerdok (aan het Centraal Station werd nog gebouwd) met genodigden, die zowel "door hunne maatschappelijke positie als door hunner betrekkingen tot de ondernemers geroepen waren deze plechtigheid bij te wonen", zoals het Algemeen Handelsblad de volgende dag meldde in een uitvoerige reportage die we hier zullen volgen. Na ruim een kwartier was Haarlem bereikt – "spoediger dan misschien ooit op dit traject is geschied" – en kreeg burgemeester Van Tienhoven gezelschap van zijn Haarlemse collega en de 'Commissaris des Konings'. Nu was de vaart eruit, want de trein stopte bij de twee tussenliggende stations om de versierde wachtkamers te bekijken. Na het piepkleine stationnetje Haarlem-Bolwerk viel vooral de lommerrijk gelegen halte Overveen-Bloemendaal (nu Overveen geheten) in de smaak. Dat laatste stationnetje was er gekomen door toedoen van de puissant rijke Willem Borski, over wiens grondbezit het grootste deel van de lijn liep. Hij had de grond gratis afgestaan op voorwaarde dat het tracé langs de grens van zijn gebied zou lopen, zodat dat meteen omheind was. Ook moest er een station komen niet te ver van zijn buiten Elswout.

Na een tochtje met "de heerlijkste, schilderachtigste vergezichten zag men over de als in een mythisch waas verscholen gelegen duinen, de torens en tinnen verrijzen van het nieuwe Zandvoort. Links liet de trein het dorp liggen, met een zwenking rechts bereikte men de onmiddellijke nabijheid van het strand, de trap die naar de Passage leidt. Was overal op den weg door de bevolking sympathie betuigd met het nieuwe gemeenschapsmiddel, door vlaggen, versieringen, menschenmassa's aan de stations, te Zandvoort was een groot gedeelte der bevolking aan het station vereenigd. De Zandvoorter Kurkapel hief het volkslied aan; de burgemeester en de gemeenteraad stonden op het perron."

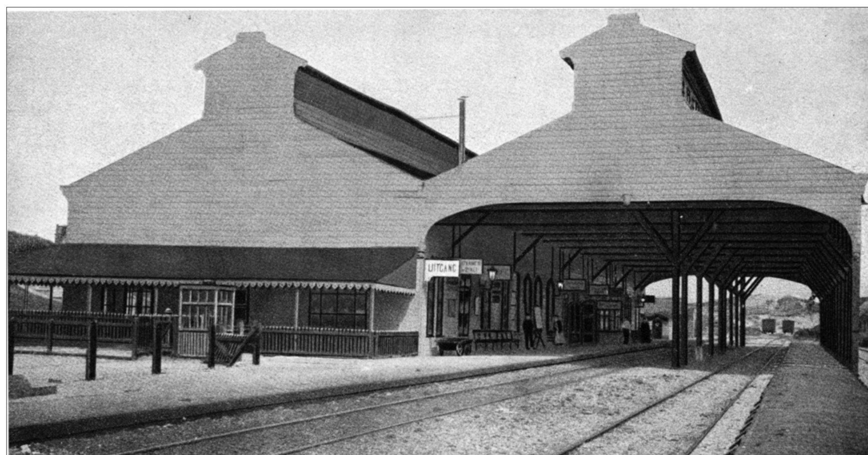
Het Groot-Badhuis uit 1828 was het tweede badhotel dat zijn deuren opende in Zandvoort. Het beschikte over zestig logeerkamers en de gasten konden gebruik maken van een koud of warm zeewaterbad of een zwavelbad. Een Kurzaal deed dienst als theater- en conversatiezaal. De opname is uit 1904, een jaar vóór een grote uitbreiding van het pand. De naam Badhuisplein houdt de herinnering aan dit fantastische hotel levend.

IJZEREN BANDEN

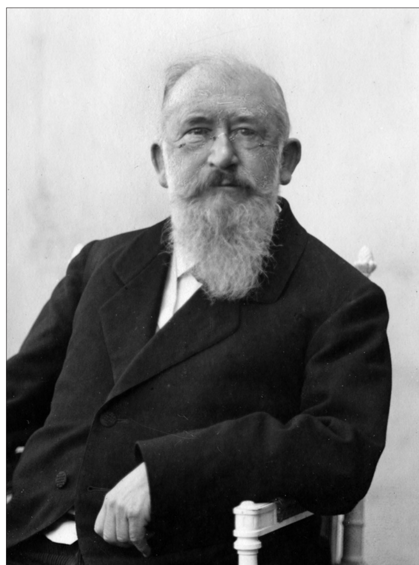
Met de muziek voorop wandelden de genodigden door de Passage naar het Kurhaus, een met vier torens opgetuigd gebouw met aan weerszijden halfronde vleugels met gastenkamers. In de grote eetzaal, die ook geschikt was voor concerten, werd vervolgens voor de 250 gasten een feestdis aangericht. "De verwachting dat zulke ondernemers model-gastheeren zouden blijken te zijn, werd niet beschaamd." De ene toost na de andere werd uitgebracht. Burgemeester Van Tienhoven sprak

bij zijn heildronk de hoop uit "dat de ijzeren banden die Amsterdam nu met Zandvoort verbinden, geene kluisters zullen zijn maar juist de gelegenheid geven tot vrij uitslaande vleugels. Aan dit heerlijke strand zal men levenskracht, levensmoed, levenslust kunnen inademen, om even krachtig en energiek als de ondernemers die deze werken tot stand hebben gebracht te streven naar vooruitgang en ontwikkeling." Ook de hoofdredacteur van het Handelsblad, Charles Boissevain, bracht een dronk uit met de woorden: "Aan de zee!" Hij was stamgast van het Groot-Badhuis en zou dat hotel trouw blijven, altijd bereid jubilea van 'badvrouwen' met gloedvolle woorden luister bij te zetten. Zo zou hij Dirkje Koning in 1901 bij haar 50-jarig jubileum uitroepen tot koningin van het strand.

Met de spoorlijn was de loper uitgelegd voor de talrijke Duitse vorsten, die nu op een gerieflijke wijze naar Zandvoort konden komen, hopend er verlichting te vinden van hun kwaaltjes die hoofdzakelijk voortkwamen uit hun copieus eetgedrag.

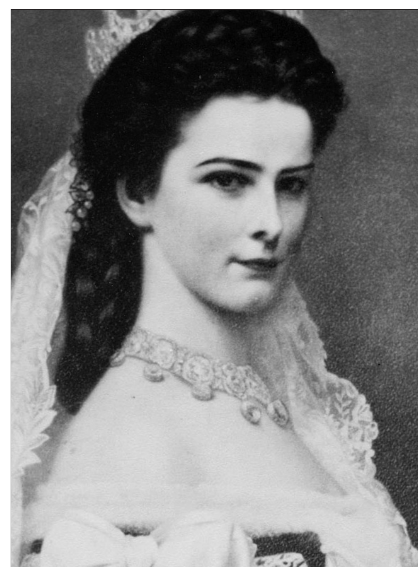
Het eindpunt van de spoorlijn naar Zandvoort-Bad. In 1881 werd de lijn met Haarlem feestelijk geopend. In 1887 volgde een directe verbinding Basel – Zandvoort, die tweemaal per week vele Duitse gasten naar het Noordzeestrand bracht. Op de foto het eerste station van Zandvoort: een houten gebouw, dat voorheen dienst had gedaan als Nederlands paviljoen op de wereldtentoonstelling te Brussel in 1880.

Dr. Gerke

Een Duitse arts, dr. C.A. Gerke, stond klaar om hen te behandelen met koude en warme wisselbaden met zeewater. Deze dokter was voor Zandvoortse grand hotels wat voor het Amstel Hotel in die tijd de 'knijpdokter' Mezger was. De Oostenrijkse keizerin Elisabeth (Sissy) werd door de laatste in 1884 naar Zandvoort gestuurd. Het beviel haar zo goed dat ze een jaar later weer kwam. Nu verbleef ze niet in hotel Kaufmann, maar in de villa van een Amsterdamse effectencommissionair. Dagelijks liet ze toen per spoor het diner overkomen van de keuken van Bracks Doelenhotel in Amsterdam.

Het werd de hoge gasten nog makkelijker gemaakt toen er in 1887 een doorlopende treinverbinding van het Zwitserse Basel naar Zandvoort kwam. De plaatselijke krant meldde trouw de komst van de volgende lading hooggeplaatsten, zodat de bevolking kon opmaken welke rare vlag er nu weer gehesen werd bij een der hotels. Het

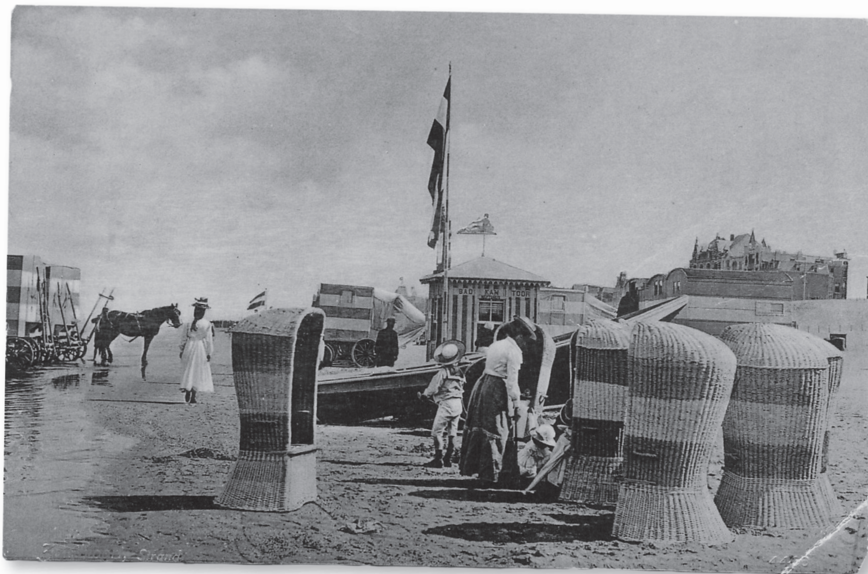

Keizerin Sissy

bleef in het fin de siècle een elitaire bedoening in de badplaats en bovendien nogal Duits geöriënteerd. De bekendste biertent heette niet voor niets Germania. Er kwam een circusgebouw waar Duitse circussen optraden en Zandvoort beschikte over een Duitse blaaskapel.

BOEDAPESTER TRAMS

In dat elitaire karakter kwam verandering toen de badplaats een tramverbinding met Amsterdam kreeg, die veel goedkoper was dan de trein. Vanaf het seizoen 1905 was er een directe tramlijn tussen Amsterdam en Zandvoort, met als opstapplaats het Spui (later Spuistraat). Vanaf 1924 reden op die lijn onder meer zware tramstellen uit Boedapest die sterk tot de verbeelding spraken. De grote 'Haarlemmers' raasden langs bijna alle haltes en reden in minder dan een uur van het Spui naar de Haltestraat in Zandvoort. Maar de mooiste van allemaal was de Boedapester. "De patrijspoorten

Een sfeervol moment ter hoogte van het Hotel Groot-Badhuis. Bij een zwakke oostenwind installeert deze moeder zich met haar kinderen vroeg in de ochtend op het strand. Links van het badkantoor zijn nog net de torens van het Grand Hotel zichtbaar.

Een zeldzame opname gedateerd 1891 - en waarschijnlijk is de afbeelding nog iets ouder - biedt een blik op het strand ter hoogte van de Passage. 22 badkoetsjes staan op deze winderige dag in de ochtendzon te wachten op wat komen gaat. Links van de sloep van de badmeester staat een babbelwagen. Een badgast heeft zich per badkoets in zee laten rijden en is aan het pootje baden. De rieten strandkorven staan met hun rug naar het zuiden om beschutting te bieden tegen de wind. In dit geval ook tegen de zon, maar bruin worden was toen niet de bedoeling. Langs de vloedlijn ziet u een aantal 'vage figuren' wandelen; wegens de lange belichtingstijd staan zij niet scherp op de foto.

in het verlaagde middendeel waar je instapte, bezorgden je al het gevoel van een avontuurlijke reis. En lukte het een zitplaats te vinden in de dikke kussens tegen de donkerhouten lambrisering, dan was het traject altijd te kort.” Het werd alom betreurd dat de Blauwe Tram, zoals deze NZH-lijndienst naar de donkerblauwe kleur van de trams heette, na het seizoen 1957 vervangen werd door een busdienst.

Van het oude Zandvoort was toen al weinig meer over. De Passage en het Circusgebouw waren in vlammen opgegaan, respectievelijk in 1925 en 1921. Na de verplaatsing van het eindpunt van het spoor naar het dorpscentrum (1909) was de Passage trouwens in de versukkeling geraakt. Het Kurhaus, dat in 1913 nog was vernieuwd, werd in 1943 op last van de Duitsers afgebroken in verband met de aanleg van hun Atlantikwal. Hetzelfde lot moest toen de hele bebouwing van de kuststrook ondergaan, een derde van het dorp. Het puin is na de oorlog nog gebruikt voor de aanleg van het racecircuit.

Het uiterlijk van de badplaats is er onherkenbaar door veranderd. Veel eerder al was een ander soort bezoeker naar Zandvoort gekomen en het gedrag van deze nieuwe badgasten was geheel anders dan dat van hun chique voorgangers. Dagjesmensen hadden de elitaire en preutse badgasten verdrongen. In plaats van het traditionele pootjebaden in badjurken en gestreepte hansopjes dook men nu in badpakken en zwembroeken de golven in. Niet alleen de angst voor de zee werd overwonnen, maar ook die voor onwelvoeglijke blikken. Vanaf de jaren zestig zou de badmode steeds bloter worden.

Op een mooie zomerdag zijn de treinen naar Zandvoort overvol met Amsterdammers, op zoek naar de genoegens die het strand en de zee bieden. Slechts een zwartkijker als Hans Dorrestijn heeft zo zijn reserves, vertolkt in zijn ‘Zwemmerslied’ (1975): “Vreeslijk is dit roerloos liggen!/ De mode eist een bruine huid./ Zweet gutst rijkelijk in stromen./ Mijn god, hoe houden we het uit.”

Na regen komt zonneschijn. Terwijl het zand nog nat is en er verderop een stel onder de paraplu zit geeft een vrouw een kind de fles. Het jongetje is gekleed in het voor die tijd typerende matrozenpakje. Op de achtergrond het Grand Hotel.

Na weer op krachten gekomen te zijn keert men per ijzeren paard huiswaarts.

DE VOLGENDE LEDEN HETEN WIJ VAN HARTE WELKOM:

Barnhoorn Dhr. L.	Zandvoortselaan 353	2116 EN	Bentveld
Blom Mevr. R.	J.P. Heijeplantsoen 10	2041 PA	Zandvoort
Dees-Olivier Mevr. C.	Jhr. P.N. Quarles van Uffordlaan 76	2042 PS	Zandvoort
Draijer Dhr. F.J.	Lorentzstraat 463	2041 RR	Zandvoort
Draijer Dhr. J.H.	Cunerastraat 7	1688 WC	Nibbixwoud
Duijn-Terol Mevr. A.M. van	Marisstraat 23	2042 AH	Zandvoort
Faber Dhr. G.	Prins Clausstraat 23	2012 KV	Haarlem
Harocamo	Kerkstraat 14	2042 JE	Zandvoort
Helminck-Bakker Mevr. H.	Erasmuslaan 11	2037 LA	Haarlem
Huis in de Duinen/PG			
Dagactiviteiten HIK	Herm. Heijermansweg 73	2042 XR	Zandvoort
Jongsma Dhr. E.	Vechtstraat 121hs	1079 JD	Amsterdam
Kiefer Dhr. M.	Jhr. P.N. Quarles van Uffordlaan 1	2042 PP	Zandvoort
Knoop Dhr. J.	Betsy Perkhof 59	1963 CX	Heemskerk
Man-de la Bije Mevr. A de	Haarlemmerstraat 84	2042 NE	Zandvoort
Messchaert-de Jong Mevr. J.	Zuiderhavendijk 79	1601 JB	Enkhuizen
Noord-Hollands Archief			
t.a.v. Archiefcafé	Postbus 3006	2001 DA	Haarlem
Paap Dhr. O.W.	Nachtegaalstraat 61	2025 VH	Haarlem
Pellerin Dhr. H.G.A.	Jan Snijerplein 7	2042 KL	Zandvoort
Roosendaal Fam. M.	Van Speykstraat 2/187	2041 KL	Zandvoort
Suykerbuyk Mevr. R.	Frankenaweg 8	8424 PP	Elsloo(Fr.)
Timmer Dhr. A.	Dr. Joh. G. Mezgerstraat 69	2041 HT	Zandvoort
Toornburg Mevr. T.	Engelandlaan 600	2034 HB	Haarlem
Versteege P.M.	Dr. Joh. G. Mezgerstraat 31	2041 HT	Zandvoort
Warmerdam Dhr. P.	Gold Buhl Strasse 4 CH 8620	Wetzikon	Zwitserland
Zoet K.	Burg. van Fenemaplein 2/1506	2042 TA	Zandvoort

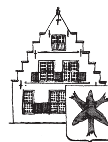
29e jaargang, nummer 114

‘DE KLINK’

Kwartaaluitgave van

GENOOTSCHAP ‘OUD ZANDVOORT’

Opgericht 11 december 1970

Ledenadministratie: adreswijziging, aanmelden nieuwe leden & vragen over bezorging:
mevr. E. Hoogervorst-Schuiten
Oosterstraat 1
2042 VE Zandvoort
023 571 8177
ledenadministratie@oudzandvoort.nl

Na inschrijving als lid van het GOZ, ontvangt u het *eerstkomende* (kwartaal)nummer van ‘De Klink’.

Contributie:
Min. € 9,95 binnen Zandvoort
Min. € 14,75 buiten Zandvoort
(incl. verzendkosten), per jaar
Bankrelatie:
ABN-AMRO te Zandvoort
rekeningnr. 56 57 38 305
Giro-rekening. 4206723 t.n.v.
Genootschap ‘Oud Zandvoort’

Bestuur Genootschap:
Voorzitter:
ing. Ger Cense
023 573 3210
ger.cense@oudzandvoort.nl

Vice-voorzitter:
Ankie Joustra-Brokmeier
023 571 5155
ankie.joustra@oudzandvoort.nl

Secretaris:
Arie Koper
Willem Kloosstraat 9
2041 BK Zandvoort
023-571 8441
secretaris@oudzandvoort.nl

Penningmeester:
Matthé Crabbendam
023 571 2514

Archivaris:
Martin Kiefer
archivaris@oudzandvoort.nl
06 53271618

Cor Draijer
023 527 3730
Dr. Johannus G. Mezgerstraat 42
2041 HC Zandvoort
cor.draijer@oudzandvoort.nl

Jaap Kerkman Azn
023 571 5013
jaap.kerkman-azn@oudzandvoort.nl

Jaap Paap
jaap.paap@oudzandvoort.nl

‘De Klink’ ISSN 1384-7082

Het blad ‘De Klink’ is een kwartaaluitgave van het Genootschap “Oud Zandvoort” en wordt samengesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van het genootschap.
Met het uitgeven van het blad streeft het bestuur naar een grotere bekendheid van de geschiedenis van Zandvoort en het bevorderen van de belangstelling hiervoor.

Redactie ‘De Klink’
Peter Bluijs (hoofdredacteur)
Brederodestraat 28
2042 BE Zandvoort
023 571 8292 (na 19.00 uur)
peter.bluijs@oudzandvoort.nl

Drs. Anne Marion Cense
06 53576757
amcense@hotmail.com

Arie Koper
023 571 8441
arie.koper@oudzandvoort.nl

Nel Sandbergen-Kerkman
023 571 2196
nel.sandbergen-kerkman@oud-zandvoort.nl

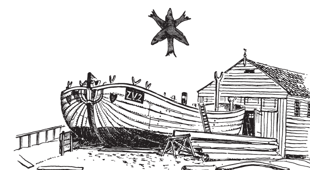
Eindredactie:
Marianne Bluijs

Sluitingsdatum kopij eerstkomende nummer ‘De Klink’ 15 juni 2009.

Losse Verkoop ‘De Klink’
Bruna Balkenende, Grote Krocht

Folklorevereniging
„DE WURF”
opgericht 1 februari 1948

secretaris:
Mieke Hollander
Const. Huygensstraat 15
2041 NL Zandvoort
www.dewurf.nl

Historische Modelbouw Vereniging
“Bomschuit Bouwclub”

secretariaat:
Mevrouw E.M.C. Keizer-Bos
Vinkenstraat 10
2042 CV Zandvoort
Telefoon 023 571 5112
www.bomschuitclub.nl

Zandvoorts Museum
Swaluëstraat 1
2040 AH Zandvoort
telefoon 023 574 0280
www.zandvoortsmuseum.nl

Geopend: woensdag t/m zondag
13.00 - 17.00 uur

 Zandvoorts Museum

‘DE KLINK’ *koperen gong, die door de vroegere Santfortse omroepers gebraikt werd om de mense waer te schouwe as de vissersschepe in zicht kwame. Dan gonge ze naer het strand waer de afslag van de garnael en de visch gehouwe wier. As de klink gong riep de omroeper altaid: “Al degeen die scharre en garnael kope wulle, komme an zee…” (De Wurf)*